

ADVIES 130

**ADVIES BIJ DE VOORSTELLEN TOT OPRICHTING VAN TWEE
NIEUWE STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRA:**

- HET CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE INNOVATIE (CTBI)
- HET STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN (SIM)

12 maart 2009

ADVIES 130

**ADVIES BIJ DE VOORSTELLEN TOT OPRICHTING VAN TWEE
NIEUWE STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRA:**

**- HET CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE
INNOVATIE (CTBI)**

- HET STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN (SIM)

12 maart 2009

Inhoud

SITUERING.....	3
BELEIDSKADER VOOR DE STEUN AAN STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRA.....	3
CTBI – CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE INNOVATIE	4
SIM - STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN	7
ADVIES	9
ALGEMEEN	9
Concreet resultaat van VRWB-clusteroefening	9
Essentieel element van VIA doorbraken 2020.....	10
Strategische afwegingen via globaal meerjarenplan voor wetenschap en innovatie.....	10
Financiering via extra middelen.....	10
Zuinig omspringen met nieuwe SOC's.....	10
SOC-beleidskader voor het eerst in werking.....	11
Goede kans op slagen.....	11
Hoog ambitieniveau	11
Open karakter.....	12
Trend naar toenadering industrie-kennisinstellingen.....	12
CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE INNOVATIE (CTBI)	12
STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN (SIM)	13

SITUERING

In 2006 definieerde de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) zes strategische clusters met 30 prioriteiten voor wetenschap en innovatie in Vlaanderen, als resultaat van een technologische verkenningsoefening waaraan niet minder dan 130 experts hebben deelgenomen (cf. VRWB-aanbeveling 29). In 2007 werd een brede sensibiliserings- en bekendmakingsactie op het getouw gezet, die er toe heeft geleid dat er vandaag een breed draagvlak is voor deze zes clusters, zowel bij de verschillende actoren uit het veld als bij de beleidsmakers.

De VRWB startte terzelfdertijd een vervolgtraject waarbij relevante partners werden samengebracht om binnen een bepaalde cluster projectideeën te definiëren. De VRWB nam daarbij de rol op van facilitator en katalysator. In februari 2008 besloten de VRWB en Voka de krachten te bundelen voor de uitdieping van het vervolgtraject van de VRWB-verkenningstudie. Er werd een gemeenschappelijke en eenduidige aanpak geformuleerd om tot een projectportfolio te komen voor een aantal te definiëren innovatieplatformen. De bestaande projectideeën die de VRWB in opvolging van de clusters reeds zelf faciliteerde (ICT-ondersteund e-platform logistiek, elektronisch medisch dossier, translationeel onderzoek, biobank en ontwerp van complexe heterogene systemen nano-elektronica) werden in dit proces ingebracht.

Per VRWB-cluster werden een of meerdere Stuurgroepen samengesteld onder leiding van een voorzitter uit het bedrijfsleven en een vicevoorzitter uit de academische wereld. Elke Stuurgroep diende de volgende twee fasen te begeleiden: (1) de opmaak van een projectplan voor het uit te voeren keuzeprocess, vertrekkend van de dertig prioriteiten van de VRWB-verkenningstudie; (2) de uitvoering van bovengenoemd projectplan met als finaliteit een businessplan met een projectportfolio voor de te definiëren innovatieplatformen. In totaal gingen tien stuurgroepen van start rond tien speerpunten. Voor twee van deze speerpunten is inmiddels een IWT-haalbaarheidsstudie afgerond, en werd een businessplan uitgewerkt voor de oprichting van een Strategisch Onderzoekscentrum: Centrum voor Translationele Biomedische Innovatie (CTBI) en Strategisch Initiatief Materialen (SIM).

BELEIDSKADER VOOR DE STEUN AAN STRATEGISCHE ONDERZOEKSCENTRA

In juli 2005 keurde de Vlaamse Regering een beleidskader goed voor de steun aan grote kenniscentra ten behoeve van innovatie. Dit beleidskader schetst de evaluatie-, selectie- en beslissingsprocedures voor de zogenaamde Competentiepolen en Strategische Onderzoekscentra. Momenteel beschikt Vlaanderen al over vier SOC's, nl. IMEC, VIB, VITO en IBBT.

Gegeven de strategische overwegingen en de omvang van de budgettaire engagementen, dient een beslissing over Strategische Onderzoekscentra op het hoogste politieke niveau te worden genomen, t.t.z. door de voltallige Vlaamse Regering. Het betreft hier 'strategische onderzoeksinvesteringen', op basis van volgende hoofdcriteria:

- De wetenschappelijke kwaliteit waarop verder gebouwd kan worden moet al van die orde zijn dat de ambitie van internationale wetenschappelijke excellentie realistisch gezien kan ingevuld worden op een redelijke termijn.

- Hun valorisatiepotentieel (economische en/of maatschappelijk) moet in Vlaanderen over een significante absorptiecapaciteit en/of potentieel en troeven kunnen beschikken.
- Naast de beperkingen verbonden met vorige twee hoofdcriteria spelen ook de budgettaire beperkingen een essentiële overweging. Het aantal Strategische Onderzoekscentra met een substantiële (ook budgettaire) kritische massa in Vlaanderen kan dus hoogstens zeer beperkt zijn.

Conform het evaluatierooster in het beleidskader, werd na de uitvoering van een haalbaarheidsstudie voor zowel het CTBI als het SIM een businessplan met voorstel tot oprichting van een SOC ingediend bij het IWT. Dit gebeurde in de week van 9 februari 2009. Het IWT deed voor de evaluatie van elk dossier een beroep op een extern expertencollege, die elk afzonderlijk samenkwamen op 27 februari 2009. Vervolgens zal de Raad van Bestuur van het IWT op 19 maart 2009 over beide dossiers een advies formuleren. Tegelijkertijd wordt ook de VRWB geraadpleegd over de opportuniteit, de strategische keuze, de budgettaire overwegingen bij de oprichting van deze nieuwe SOC's. De aanvraagdossiers zullen dan samen met de IWT-adviezen en de VRWB-adviezen ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering. Indien de huidige Vlaamse Regering een of beide SOC-projecten goedkeurt, kan de oprichting ervan in de tweede helft van 2009 nog worden gerealiseerd.

In concreto betreft het onderzoekscentra uit twee zeer uiteenlopende onderzoeksdomeinen, namelijk translationele geneeskunde (CTBI – Centrum voor Translationele Biomedische Innovatie) enerzijds en nieuwe materialen (SIM – Strategisch Initiatief Materialen) anderzijds.

Op 2 maart 2009 vroeg Vlaams minister Patricia Ceysens de VRWB om advies bij de oprichting van het Centrum voor Translationele Biomedische Innovatie (CTBI) en het Strategisch Initiatief Materialen (SIM).

Voorliggend advies werd voorbereid in de commissies Wetenschapsbeleid en Technologiebeleid. Tijdens de zitting van de Raad van 12 maart 2009 gaven IWT-adviseurs Lieve De Doncker en Dirk Veelaert toelichting bij de conclusies van de internationale expertencolleges over het SIM respectievelijk het CTBI.

CTBI – CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE INNOVATIE

BELANG VAN TRANSLATIONEEL BIOMEDISCH ONDERZOEK

In sterk contrast met de wetenschappelijke vooruitgang in de gezondheidszorg is er wereldwijd een groeiende bezorgdheid over hoe landen en burgers voor bestaande behandelingen zullen kunnen blijven betalen, om nog niet te spreken over nieuwe geavanceerde behandelingen. Gezien de kosten van geneesmiddelen en gezondheidszorg stijgen met de leeftijd en door de steeds ouder wordende bevolking, zal de demografische evolutie de druk op de kost van de gezondheidszorg nog dramatisch opdrijven.

Een manier om deze paradox te helpen oplossen is om translationeel biomedisch onderzoek sterk te ondersteunen, via de oprichting van een gespecialiseerd centrum.

Translatieel onderzoek heeft immers tot doel snellere en meer efficiënte strategieën voor de preventie, diagnose en behandeling van ziektes te vinden. Dit zal op termijn zijn impact hebben op de kostefficiëntie van de gezondheidszorg.

Translatieel biomedisch onderzoek is onderzoek dat focust op de vertaling van nieuwe inzichten of hypothesen (verworven uit hetzij klinische waarnemingen hetzij uit fundamenteel of strategisch basisonderzoek) in nieuwe of betere preventie, diagnostische of therapeutische toepassingen. Dit soort onderzoek vormt dus de brug tussen het fundamenteel en strategisch basisonderzoek enerzijds en toepassingsgedreven biomedisch klinisch onderzoek anderzijds. Hierbij is de uitwisseling van bevindingen in de twee richtingen cruciaal: overdracht van kennis van het onderzoekslaboratorium naar de patiënt ('from bench to bedside'), en omgekeerd een terugkoppeling van de patiënt naar het klinisch onderzoek ('from bedside to bench'). De patiënt is direct betrokken/staat centraal bij dit onderzoek, dat kan worden aangevuld met relevant preklinisch onderzoek. Het translatieel onderzoek heeft altijd een maatschappelijke en/of economische finaliteit in de (mogelijke) verbetering van preventieve of curatieve geneeskundige praktijk.

POTENTIEEL VOOR VLAANDEREN

Vlaanderen staat in een zeer sterke positie om hier, mits de nodige investeringen, een voorsprong te nemen. Door onder andere de samenwerking tussen de verschillende actoren te bewerkstelligen en bestaande lacunes in te vullen, kan de efficiëntie van de huidige ontwikkeling van geneesmiddelen/medische hulpmiddelen een flinke stap verhoogd worden. Het belang en het potentieel van translatieel biomedisch onderzoek bleek al uit het Witboek Life Sciences (gepubliceerd door vertegenwoordigers van de life sciences industrie in 2006) en de bijhorende "Round Table Life Sciences", en werd nogmaals bevestigd in de verkenningsoefening van de VRWB 'Technologie en Innovatie in Vlaanderen: prioriteiten' van 2006.

In april 2008 heeft de VRWB, op vraag van minister van Wetenschap en Innovatie Patricia Ceysens, een advies uitgebracht over de opportuniteiten voor het translatieel onderzoek in Vlaanderen (cf. VRWB-advies 120 en Studiereeks 20). Op basis van een analyse van de huidige situatie in Vlaanderen en van Europese en internationale ontwikkelingen, werd een globaal meerjarenplan voor translatieel onderzoek in Vlaanderen voorgesteld dat, via een geïntegreerde benadering, alle betrokken actoren versterkt en tevens zorgt voor overleg en harmonisatie van alle expertise in één nieuw centrum voor translatieel onderzoek.

Uit het VRWB-advies 120:

"Concreet worden volgende vier essentiële actiepunten voorgesteld binnen het meerjarenplan:

- 1. verhogen van het aantal goed opgeleide onderzoekers en arts-onderzoekers met voldoende carrièremogelijkheden;*
- 2. financiering van zowel projecten als programma's, al dan niet in samenwerking met industrie;*
- 3. structurele financiering en organisatie van een beperkt aantal volwaardige Clinical Research Centers (inclusief biobanking en datamanagement);*
- 4. concertatie, harmonisering en integratie van expertise door de oprichting van één centrum voor translatieel onderzoek.*

De uitbouw van translatieel onderzoek in Vlaanderen vereist een gecoördineerde globale en gestructureerde ondersteuning van dit meerjarenplan."

VOORSTEL TOT OPRICHTING VAN EEN CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE INNOVATIE

Eén van de cruciale voorstellen die in dit meerjarenplan expliciet werd geformuleerd, is precies de nood aan de oprichting van een centrum voor translationeel onderzoek in Vlaanderen waar onderzoekers uit academia en industrie samenwerken en kennis uitwisselen om zo vooruitgang te boeken in de ontwikkeling van nieuwe diagnostica en therapeutica. De VRWB heeft als antwoord hierop in zijn rol als facilitator/katalysator samen met Voka en met de steun van FlandersBio in juni 2008 een stuurgroep in het leven geroepen om voor een dergelijk centrum een business plan voor te bereiden. Deze stuurgroep/strategische raad, bestaande uit industriële (farma en biotech) experts en academische experts die de universitaire ziekenhuizen/universiteiten vertegenwoordigen, heeft in het kader van een IWT-haalbaarheidsstudie een business plan voorbereid voor de oprichting van een coördinerend centrum voor translationeel biomedisch onderzoek (CTBI – Center for Translational Biomedical Innovation). Dit plan werd begin februari 2009 ingediend bij het IWT ter beoordeling.

Het CTBI wil een platform uitbouwen waar alle stakeholders actief in translationeel biomedisch onderzoek en ontwikkeling in Vlaanderen samen worden gebracht, met het oog op het versnellen van translationele biomedische innovatie. Tegelijk zal dit platform functioneren als interface met andere, gelijkaardige internationale initiatieven.

Het CTBI zal drie hoofdactiviteiten verrichten:

- faciliteren van een Vlaamse biobankinfrastructuur en aansluitend het onderhouden en updaten van de biobanken en de toegang,
- financieren van translationeel onderzoek,
- coördineren als aanspreekpunt voor de gedecentraliseerde clinical research centers (CRC's).

Om dit te realiseren wordt het CTBI een zogenaamd virtueel (onderzoeks)centrum met een lichte structuur (vier VTE initieel, doorgroeidend tot max. acht VTE). De (pre)klinische onderzoeksgroepen blijven fysiek binnen hun respectievelijke onderzoeksinstituten, terwijl er tegelijkertijd een beperkt aantal centrale diensten belast zullen worden met het functioneren als een coherent instituut, zowel in termen van planning, coördinatie en het monitoren van de onderzoeks- en infrastructuurprogramma's, als in het onderhouden van de relaties met de buitenwereld. De centrale entiteit krijgt m.a.w. voornamelijk een coördinerende en harmoniserende rol, vormt tegelijk een zogenaamde "one-stop shop" voor de industrie en voor de CRC's en hun biobanken, en is verantwoordelijk voor de transparante financiering van het geheel.

Qua timing worden deze activiteiten in twee stappen uitgebouwd. De eerste opdracht van het CTBI bestaat in het opzetten van een geïntegreerd Vlaams biobankproject, meer in het bijzonder de biobankinfrastructuur (cf. actiepoint 3 uit het VRWB-advies 120). Deze biobankinfrastructuur moet het mogelijk maken om gevalideerde weefselbanken met patiëntenstalen te identificeren via een centrale frontoffice. Zo wil het CTBI de toegang verbeteren tot de Vlaamse biobanken, welke cruciale elementen zijn van de translationele biomedische onderzoeksinfrastructuur. In het bijzonder zal worden gewerkt aan de ICT-infrastructuur (standaarden, IT-backbone, protocols ...) die toelaat om te komen tot een

reële integratie van data en kennis. Het CTBI zal daarbij tegelijk opereren als centrale coördinator en aansturende entiteit tussen de gedecentraliseerde klinische onderzoekscentra binnen de academische ziekenhuizen. Het is de bedoeling deze fase in de tweede helft van 2009 op te starten en tegen eind 2010 de geïntegreerde biobank te realiseren. In financiële termen wordt voor deze periode een financiering van de overheid gevraagd van 8 miljoen euro voor de uitbouw van de biobankinfrastructuur (hoofdzakelijk ICT) en 1,5 miljoen euro voor het opzetten van de centrale organen van het CTBI en de financiering van de werking ervan tot eind 2010.

In tweede instantie (i.e. vanaf 2011) zal het CTBI ook onderzoeksprogramma's opzetten gefocust op translationeel biomedisch onderzoek via het organiseren van zogenaamde project calls. De O&O-projecten dienen bottom-up en vraaggedreven te zijn, die – in principe – langdurige, collaboratieve samenwerkingsprojecten tussen universitaire onderzoeksgroepen/universitaire ziekenhuizen, onderzoeksinstellingen en industriële partners zijn. De uitbouw van translationeel biomedisch onderzoek vraagt een lange termijn, structureel engagement, waardoor substantiële financiering is vereist. Van de Vlaamse overheid wordt een inbreng verwacht van 21,8 miljoen euro in 2011 die aangroeit tot 27 miljoen euro in 2014. In parallel heeft het CTBI de ambitie om een groeipad voor het aantrekken van externe onderzoeksfinanciering (i.e. gefinancierd door andere bronnen dan de Vlaamse overheid) te realiseren. Het algemene objectief is om te streven naar translationeel biomedisch onderzoek van wereldklasse met klinisch en/of economisch potentieel.

SIM - STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN

BELANG VAN MATERIALENONDERZOEK

Vlaanderen bekleedt een sterke positie op het vlak van materialen, zowel op industrieel als op academisch niveau. De materialenindustrie vertegenwoordigt immers ongeveer 11% van de totale industriële omzet in Vlaanderen. Een belangrijk aandeel hiervan wordt ingenomen door bedrijven met een sterke link naar materiaaltechnologie en materiaalonderzoek. Daarnaast bestaat er excellent materialenonderzoek aan de Vlaamse universiteiten. In totaal werken meer dan 1100 universitaire onderzoekers op materialengerelateerde topics, zoals materialenontwikkeling, -karakterisatie en -modellering. Ook IMEC en VITO verrichten aanzienlijke inspanningen op het vlak van materialenonderzoek.

Ondanks de relatieve specialisatie van het industrieel en kennisweefsel in materiaaltechnologie, alsook een aantal geïsoleerde inspanningen tot krachtenbundeling aan de universiteiten, stellen we vast dat het materiaalonderzoek sterk versnipperd is over vele onderzoeksgroepen aan universiteiten en andere kenniscentra. Bovendien wordt vastgesteld dat nog te weinig onderzoeksresultaten opgepikt worden door de Vlaamse industrie, ondanks de grote absorptiecapaciteit. Dit is onder meer te wijten aan het feit dat de industrie in te geringe mate betrokken is bij de programmering van het onderzoek. Ten slotte wordt Vlaanderen in binnen- en buitenland niet echt gepercipieerd als "hotspot" voor materialen, waardoor de regio nog te weinig buitenlands toptalent in dit domein kan aantrekken. Bovendien loopt daardoor ook de instroom in het eigen onderwijs voor de materialengerelateerde studierichtingen achterop.

VOORSTEL TOT OPRICHTING VAN EEN STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN

Inspelend daarop wil Agoria-Vlaanderen samen met tien vooraanstaande materiaalbedrijven, Sirris en de vijf Vlaamse universiteiten overgaan tot de oprichting van een onderzoekscentrum Strategisch Initiatief Materialen (SIM). Deze partners hebben in het kader van een IWT-haalbaarheidsstudie een business plan voor SIM voorbereid. Dit plan werd begin februari 2009 ingediend bij het IWT ter beoordeling.

De basisambitie van SIM is om de economische slagkracht van de materiaalindustrie in Vlaanderen te versterken op middellange en lange termijn. SIM is een platform voor de financiering en aansturing van strategisch materiaalonderzoek aan universiteiten en bij bedrijven. SIM is gericht op het uitvoeren van precompetitief materialenonderzoek van wereldklasse met het oog op valorisatie door de industrie. De inhoudelijke focus richt zich op innovatieve materiaaltechnologie voor toepassingen in energie en duurzame structurele materialen, waarbij nanotechnologie een belangrijke 'enabler' is.

Het onderzoek van SIM is gefocust op een beperkt aantal thema's waarvoor een lange termijn onderzoeksprogramma (2x5 jaar) wordt opgesteld, en wordt uitgevoerd binnen projecten. Binnen SIM dient in de projecten maximale directe interactie tussen bedrijven en universiteiten plaats te vinden ("open innovatie"). Hierbij dient rekening te worden gehouden met de (onderzoeks)activiteiten van reeds bestaande competentiepolen en strategische onderzoekscentra actief op het vlak van materialenonderzoek (FLAMAC, VITO, IMEC...).

Als initiële thematische vraaggedreven programmalijnen werden daarbinnen drie thema's door industrie en kennisinstellingen gezamenlijk naar voor geschoven:

- materialen voor energie en licht;
- duurzame structurele materialen;
- tailored nanomaterials in their environment.

SIM is een virtueel onderzoekscentrum met een centrale coördinatie (max. 10 VTE) en met fysieke aanwezigheid op universiteitscampus(sen). Bij de keuze van onderzoekslocatie binnen SIM wordt gekozen voor die locatie waar expertise aanwezig is (of het makkelijkst op te bouwen is). Het onderzoek gebeurt in verschillende soorten projecten: kleinere verkenningstudies, infrastructuurprojecten, verkennende SBO-projecten aan universiteiten zonder directe industriële participatie (zgn. VBO-projecten) en thematische programma's waar strategisch basisonderzoek en industrieel basisonderzoek met participatie van bedrijven gecombineerd worden in gekoppelde projecten (zgn. SIBO-programma's). De "SIBO-programma's" vormen de kern van SIM (orde 80%). Onderzoek door universiteiten en kennisinstellingen wordt rechtstreeks vanuit SIM ondersteund. Bedrijven die in SIM participeren worden voor hun onderzoek gesteund vanuit het O&O-kanaal van het IWT.

Aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd om SIM te erkennen als strategisch onderzoekscentrum (SOC). In eerste instantie zal een vijfjaarlijkse beheersovereenkomst tussen SIM en de Vlaamse Regering worden afgesloten, die echter verlengbaar is mits positieve evaluatie. Het voorstel van businessplan vraagt een jaarlijkse overheidsfinanciering die over de eerste 5 jaar stapsgewijze oploopt van 15,3 miljoen euro in 2009 tot 20,8 miljoen euro in 2013. De timing voor het opstarten van SIM is natuurlijk afhankelijk van de beslissing van de Vlaamse Regering. Maar er wordt wel al een eerste call voor O&O-onderzoeksprojecten vooropgesteld in de tweede helft van 2009.

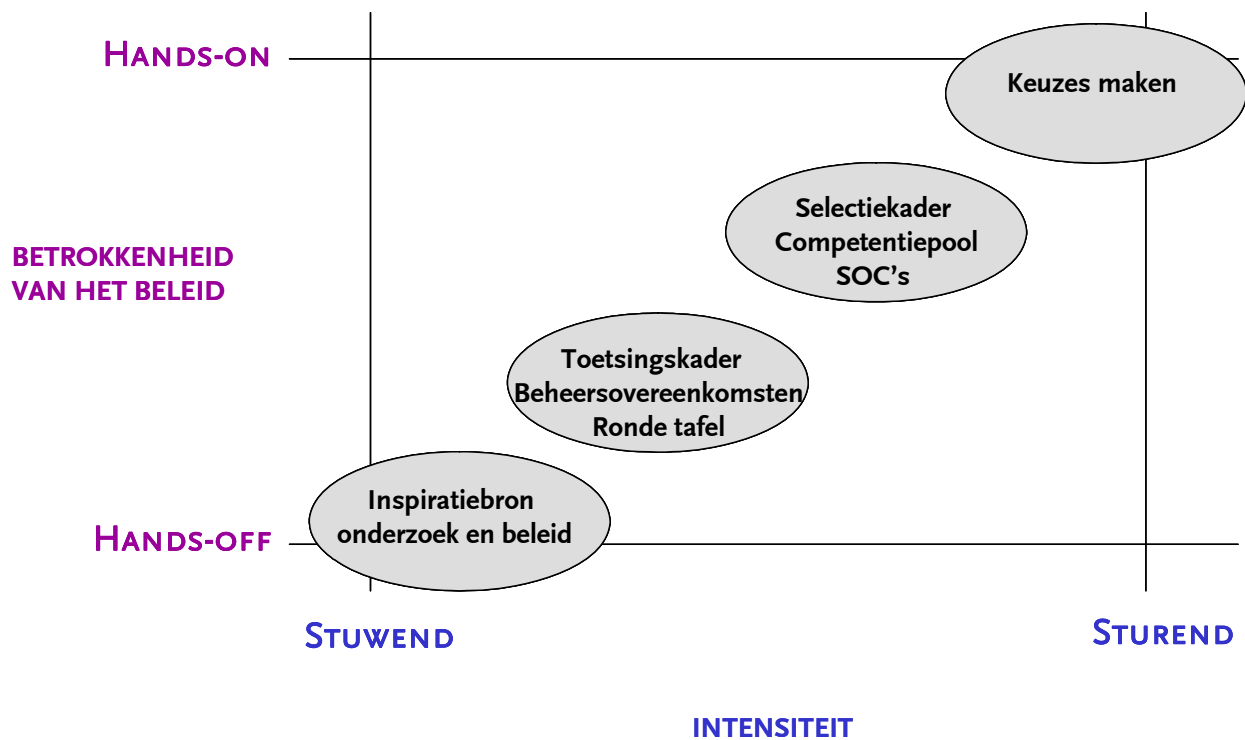
ADVIES

ALGEMEEN

Concreet resultaat van VRWB-clusteroefening

1. De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid is bijzonder verheugd dat de eerste concretisering die volgt uit de set van 6 clusters en 30 prioriteiten van zijn aanbeveling 29 'Expertgevalideerde prioriteitsstelling inzake Technologie en Innovatie in Vlaanderen' (dd. 22 juni 2006) heeft vorm gekregen in twee aanvragen tot oprichting van een nieuw strategisch onderzoekscentrum (SOC), namelijk het Centrum voor Translationele Biomedische Innovatie (CTBI) en Strategisch Initiatief Materialen (SIM).

2. De Raad heeft de resultaten van de verkenningsoefening immers aangereikt als referentiekader aan alle stakeholders in Vlaanderen: de overheid, de industrie en de kennisinstellingen. De verschillende stakeholders kunnen dit referentiekader op verschillende manieren en volgens twee dimensies hanteren, namelijk naar intensiteit tussen stuwende en sturende en naar betrokkenheid van het beleid van hands-off naar hands-on (zie onderstaande figuur).

Eenzijds stelt de Raad vast dat dit referentiekader als inspiratiebron heeft gediend bij het uitwerken van twee concrete speerpuntinitiatieven die voor Vlaanderen een doorbraak kunnen forceren. Anderzijds en aansluitend kan dit referentiekader door de Vlaamse overheid als toetsingskader gebruikt worden voor de beoordeling van nieuwe aanvragen binnen het beleidskader voor strategische onderzoekscentra (SOC) en competentiepolen. In een volgende fase kan het referentiekader gebruikt worden bij het opstellen van de beheersovereenkomsten/convenanten van deze nieuwe SOC's. De Raad is dan ook opgetogen dat dit referentiekader effectief als aftoetsingsmiddel gehanteerd wordt.

Essentieel element van VIA doorbraken 2020

3. Het toekomstplan 'Vlaanderen in Actie', dat op 20 januari laatstleden werd bekendgemaakt, definieert vijf doorbraken 2020. Beide voorliggende initiatieven zijn duidelijk een concretisering van een eerste onderdeel van twee van deze doorbraken, met name het Medisch Centrum Vlaanderen en het Groen Stedengewest. De VRWB benadrukt dan ook dat ze een legislatuuroverschrijdende ondersteuning en een lange termijn structureel engagement van de Vlaamse overheid verdienen.

Strategische afwegingen via globaal meerjarenplan voor wetenschap en innovatie

4. De VRWB pleit ervoor dat in de toekomst dergelijke grootschalige initiatieven zouden kaderen in een globaal meerjarenplan voor wetenschap en innovatie, gekoppeld aan een meerjarenbegroting. Dit globaal meerjarenplan moet het ruimer kader vormen waarbinnen gefundeerde afwegingen kunnen worden gemaakt voor enerzijds de ondersteuning en gerechtvaardigde versterking van de zeer gediversifieerde bestaande kanalen en anderzijds de nood aan middelen voor het gericht inzetten op strategische domeinen die moeten leiden tot doorbraken die ook economisch en maatschappelijk een substantiële meerwaarde kunnen leveren.

Vermits alle mogelijke doorbraakinitiatieven een gelijke kans op ondersteuning verdienen, en niet volgens een 'first come, first serve'-principe zouden behandeld worden, vindt de Raad het aangewezen jaarlijks een evaluatiemoment in te bouwen waarbij nieuwe voorstellen worden afgetoetst aan voormeld meerjarenplan.

Financiering via extra middelen

5. De Raad wijst er tevens op dat het globale klimaat binnen de onderzoeksfinanciering in Vlaanderen vandaag helemaal anders is dan pakweg tien jaar geleden. Zo is er het SBO-programma op interuniversitaire competitieve basis, is er het intra-universitaire IOF, waarnaast een aantal strategische onderzoeksinitiatieven extra worden ondersteund. Daarnaast worden strategische onderzoekscentra nu ook duidelijk geconcipeerd als samenwerkingsmodellen met en tussen de bestaande kennisinstellingen. Zowel voor CTBI als voor SIM is er sprake van de creatie van een virtueel onderzoekscentrum met een lichte centrale structuur en waar de onderzoeksgroepen ingebed blijven binnen de bestaande kennisinstellingen.

De Raad vraagt wel uitdrukkelijk dat de beide SOC's worden gefinancierd met nieuwe middelen en dat dit niet ten koste mag gaan van de gerechtvaardigde groei van de reguliere O&O-steunkanalen. Dit is in lijn met het VRWB-Memorandum 2009-2014, waarin aanzienlijke extra middelen worden gevraagd om de 1%-norm te halen.

Zuinig omspringen met nieuwe SOC's

6. In zijn advies 92 bij het beleidskader voor competentiepolen en strategische onderzoekscentra (SOC) van 12 mei 2005, heeft de VRWB ervoor gepleit dat de Vlaamse overheid zeer zuinig zou omspringen met het opstarten van nieuwe initiatieven.

Ook bij het opzetten van concrete doorbraken en speerpunten voor de verschillende clusters was en is het uitgangspunt niet het scheppen van nieuwe onderzoekscentra. Enkel daar waar na grondige afweging de noden en opportuniteiten groot en realistisch zijn, kan het nodig zijn om een nieuw centrum uit te bouwen. Nieuwe strategische onderzoekscentra moeten een duidelijke meerwaarde betekenen t.o.v. de bestaande financieringskanalen en onderzoeksorganisaties. Een SOC moet ook meer zijn dan een “duur omkaderd thematisch onderzoeksprogramma”, met andere woorden de Raad van Bestuur van een SOC draagt een belangrijke verantwoordelijkheid op het vlak van strategische sturing, het bewerkstellingen van synergie en coördinatie.

SOC-beleidskader voor het eerst in werking

7. De Raad merkt ook op dat deze dossiers de eerste aanvragen voor de oprichting van nieuwe strategische onderzoekscentra zijn die volgens de procedure en vereisten uit het beleidskader voor de oprichting van nieuwe SOC's en competentiepolen worden behandeld. Met andere woorden, dit beleidskader treedt nu pas voor het eerst echt in werking voor wat betreft de SOC's.

Deze procedure voorziet in een vraag om advies aan de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. De nota aan de Vlaamse Regering en het advies van de Raad van Bestuur van het IWT, met daarin de conclusies van de evaluatie van de internationale expertencolleges, zijn op het moment van adviesvraag nog niet beschikbaar. De VRWB kan zijn advies daarom enkel baseren op de beschikbare businessplannen. De Raad begrijpt dat de procedure met spoed dient te worden afgewerkt, indien de huidige Vlaamse Regering nog een beslissing wil nemen, maar vraagt in de toekomst in een later stadium te worden geraadpleegd, wanneer alle relevante informatie beschikbaar is.

Goede kans op slagen

8. De Raad is onder de indruk van de kwaliteit van de intense voorbereiding van de voorliggende dossiers. De VRWB heeft in zijn vergadering van 12 maart 2009 ook kennis kunnen nemen van de beoordeling en aanbevelingen van de internationale expertencolleges via een mondelinge toelichting door de betrokken IWT-adviseurs.

De VRWB besluit dat de beoordeling globaal positief is en de SOC's een goede kans op slagen hebben mits rekening wordt gehouden met de aanbevelingen.

Hoog ambitieniveau

9. De VRWB vraagt de ambitie bij de verdere uitbouw van zowel het CTBI als van het SIM zeer hoog te leggen. Beide centra moeten internationaal meespelen en binnen afzienbare tijd zelfs gaan behoren tot absolute internationale top. Om dit doel te bereiken dient van meet af aan en op regelmatige basis een internationale benchmarking te gebeuren van de prestaties en de activiteiten, zodat het niveau van de SOC's wordt afgemeten en afgestemd op die van de toonaangevende kenniscentra in de wereld in de respectievelijke domeinen.

Open karakter

10. Hoewel elk van deze centra in de opstartfase mogelijk een samenwerkingsverband zal zijn van een beperkte groep bedrijven en academische onderzoeksgroepen, mogen deze nieuwe kenniscentra, eens op kruissnelheid, niet verworden tot instellingen waartoe enkel een select en beperkt gezelschap toegang krijgt. Integendeel, ze moeten zich beiden steeds voldoende open stellen naar nieuwe, kwaliteitsvolle partners, zowel grote als kleine. De mogelijkheid moet ook geboden worden tot internationale samenwerking met buitenlandse partners en/of in internationale netwerken of samenwerkingsverbanden. Ook het naar Vlaanderen aantrekken van onderzoeksafdelingen van internationale bedrijven die actief zijn in de respectievelijke domeinen, moet een ambitie van beide SOC's zijn.

Trend naar toenadering industrie-kennisinstellingen

11. Beide dossiers zijn een duidelijk bewijs van een positieve trend naar meer toenadering en een grotere bereidheid/wil om samen te werken tussen de kenniscentra enerzijds en het bedrijfsleven anderzijds. In zijn evenwichtenadvies 114 pleitte de VRWB al voor prioritaire aandacht voor initiatieven die deze samenwerking bevorderen. Het is zeer positief dat er binnen deze nieuwe SOC's een intense samenwerking tussen universiteiten en industrie wordt vooropgesteld, dat deze centra zich zullen toespitsen op domeinen waaruit een belangrijke economische activiteit kan voortkomen in Vlaanderen. Bovendien heeft Vlaanderen op vlak van O&O in deze domeinen al een aanzienlijke expertise en know-how opgebouwd.

CENTRUM VOOR TRANSLATIONELE BIOMEDISCHE INNOVATIE (CTBI)

12. De oprichting van het CTBI, waarbinnen het geïntegreerde Vlaamse biobanknetwerk initieel een voornamelijk rol inneemt, is cruciaal voor de verdere uitbouw van translationeel onderzoek in Vlaanderen. De creatie van het CTBI beantwoordt overigens aan twee van de vier essentiële actiepunten die door de VRWB werden geformuleerd in zijn meerjarenplan voor de uitbouw van het translationeel onderzoek in Vlaanderen (VRWB-advies 120).

Maar, zoals ook de internationale experts aanbevelen, is het voor de groei van translationeel onderzoek in Vlaanderen zeker even belangrijk om extra middelen ter beschikking te stellen voor de uitbouw van klinische mandaten en de aanpassing van het TBM-programma. De Raad wenst te beklemtonen dat dit plan maar volledig zal geslaagd zijn als elk van deze vier elementen wordt gerealiseerd.

13. Het aanvraagdossier voor de oprichting van het CTBI vermeldt enkel zeer summier de nood aan de formulering van duidelijke outputcriteria waaraan het in de tweede fase uit te bouwen onderzoeksprogramma moet voldoen. Het is cruciaal dat er bij de opstart van deze tweede fase duidelijkheid bestaat over de na te streven criteria en dat deze dan ook worden opgenomen in de beheersovereenkomst van het CTBI. Bovendien is de VRWB van oordeel dat ook voor het opzetten van de biobank performantiecriteriën moeten worden ingebouwd.

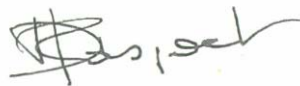
14. De Raad acht het aangewezen dat ook het FWO een waarnemer afvaardigt in de Raad van Bestuur van het CTBI, gezien zijn betrokkenheid in het Europees netwerk rond biobanken.

15. De naamgeving van deze SOC staat nog ter discussie. De naam moet inderdaad voldoende breed zijn om de lading te kunnen blijven dekken doorheen de tijd, maar uit de voorbereidende besprekingen met de verschillende betrokken actoren is duidelijk naar voor gekomen dat de term 'translationeel' hierin cruciaal is.

STRATEGISCH INITIATIEF MATERIALEN (SIM)

16. Een zeer positieve vaststelling is het feit dat in het aanvraagdossier voor de oprichting van het SIM al formele outputindicatoren, zogenaamde Key Performance Indicators (KPI's), zijn opgenomen. Het nastreven van ambitieuze resultaatsdoelstellingen en dit van bij de start, vormt een essentieel succescriterium, vindt de VRWB.

17. Al van bij de opstart van het SIM dient maximale complementariteit te worden nagestreefd met andere, bestaande initiatieven in dezelfde of aansluitende gebieden, in het bijzonder met FLAMAC. Op termijn moet onderzocht worden of FLAMAC niet geïntegreerd kan worden in het ruimere SIM.

Danielle Raspoet
Secretaris

Karel Vinck
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en innovatiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en innovatiebeleid in Vlaanderen.

De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en innovatiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

K. Vinck, voorzitter
D. Raspoet, secretaris

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid
Koloniënstraat 56 - 7e verd.
B-1000 Brussel

Tel. +32 (0)2 212 94 10
Fax +32 (0)2 212 94 11
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.be

